

МУЗЕЄЗНАВЕЦЬ І ХУДОЖНИК Співпраця задля збереження набутків сучасного мистецтва

Проблема «музеефікації» творів сучасного мистецтва та поповнення ними музейних колекцій в умовах обмеженості фінансування є однією із найгостріших. Її розв'язанню сприяють традиційні та новітні форми музейної діяльності, різноманітні мистецькі акції, фестивалі, симпозиуми, арт-резиденції тощо. Успішна реалізація мистецьких проєктів допомагає музеям збагатити власні збірки творами тих художників, які на думку експертів-музеєзнавців заслуговують не тільки на увагу сучасників, а й на те, щоб гідно представляти для прийдешніх поколінь відповідний часовий та регіональний контекст.

У багатьох музеях існують відділи або сектори сучасного мистецтва, які послідовно займаються вивченням та поповненням своїх колекцій творами сучасного мистецтва, реалізуючи для цього різноманітні методики.

Дослідженням цієї проблеми тією чи іншою мірою займаються фахівці музейної справи, мистецтвознавці, історики мистецтва, критики. Частина робить акцент на вивченні феномена «сучасне мистецтво»: О. Сидор-Гібелінда, Г. Вишеславський, О. Титаренко, О. Соловійов. До цього процесу долучаються галеристи, серед яких Т. Міронова, П. Гудімов, Є. Карась, Т. Тумасян. Теоретичним обґрунтуванням проблеми «сучасності» у мистецтві присвятили свої дослідження О. Федорук, В. Сидоренко, О. Роготченко, О. Петрова, Г. Склярєнко, О. Голубець, М. Селівачов, М. Станкевич. Питання музеефікації творів сучасного мистецтва досліджено у працях Н. Нікішина, С. Руденка, Ю. Омельченко, Р. Маньковської. Вивченню конкретних реалізованих мистецьких проєктів присвячено праці їхніх безпосередніх організаторів і учасників: О. Авраменко, З. Чегусової. У цьому контексті джерелом є думки та враження художників, критиків, учасників самих проєктів.

Поступальне входження України до системи «відкритого світу», дедалі більше зацікавлення творчістю, величезна кількість реалізованих мистецьких проєктів та створених мистецьких робіт ставить питання їхньої музеефікації на чільне місце у науково-дослідницькій діяльності сучасних музеїв. Ця проблема є предметом серйозної зацікавленості фахівців музейної справи, мистецтвознавців, критиків, істориків, культурологів, а також самих творців-художників.

Поняття «музей сучасного мистецтва» у загальновизнаному світовому контексті співвідноситься з музеєм, чия колекція та виставкова діяльність засновуються на творах сучасного мистецтва як сукупності художніх практик, що виникли у другій половині ХХ ст.

Сучасне мистецтво також експонують і зберігають галереї, центри сучасного мистецтва, приватні колекціонери, комерційні корпорації, державні мистецькі організації, музеї сучасного мистецтва, арт-студії або самі художники.

Музеї, бієнале, фестивалі, симпозиуми та ярмарки сучасного мистецтва поступово стають інструментами залучення капіталу та інвестицій у туристичний бізнес або частиною державної політики. Приватні колекціонери неабияк впливають на всю систему сучасного мистецтва, але твори з їхніх колекцій фактично закриті для широкого ознайомлення. Спроби безпосередньо інтегруватися в систему сучасного мистецтва роблять промислові

та комерційні компанії: проводять виставки сучасного мистецтва на своїй території, організують і спонсорують премії в галузі сучасного мистецтва, купують роботи художників, формують великі колекції.

Україна, на щастя, не залишається осторонь світових мистецьких процесів. У нашій країні діє Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. Активно розбудовується Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький Арсенал», який нині є одним з найперспективніших проєктів у галузі культури України, а у майбутньому має стати одним із найпотужніших світових музейно-виставкових комплексів, також існує низка провідних арт-галерей.

Музейні колекції в останні роки, за свідченням керівників музеїв, поповнюються здебільшого завдяки дарункам або конфіскації, а якщо твори й закупаються, то лише коштом спецфонду [1, с. 13]. За таких умов музею як культурній інституції важко виконувати одну зі своїх головних функцій — виявлення, відбір та накопичення пам'яток мистецтва, які в майбутньому репрезентуватимуть теперішні досягнення. У цьому контексті особливо звучання набуває формат спадкоємності «музейних поколінь», який можливий тільки в умовах традиційних музейних інституцій з устаєними традиціями та багаторічним досвідом науково-колекційної роботи.

Українські сучасні художники гідні світового визнання. Це підкреслює їхня участь у міжнародних мистецьких проєктах, фестивалях і симпозіумах, запрошення до організації виставок та роботи в арт-резиденціях. Наші музеї прагнуть посісти належне місце у суспільстві, намагаючись стати більш динамічними і сучасними, перебуваючи в постійному пошуку нових підходів до розуміння сутності музейної справи, вдосконалення напрямів її діяльності. Щоб успішно функціонувати, музей має пропонувати публіці, відвідувачам якісно новий, цікавий продукт. Особливо це стосується наших художніх музеїв, поруч із якими працюють мистецькі галереї, різноманітні організації та фонди. У таких умовах діяльність музею в контексті збереження для прийдешніх поколінь творів сучасного мистецтва набуває особливого значення. Завжди постає питання так званої «публічної власності» — тобто ситуації, коли твір музеєфіковано державним або муніципальним музеєм. У випадку, коли він перебуває у власності приватного музею, фонду чи галереї — його доля за певних обставин може докорінно змінитися.

Тож необхідно активізувати діяльність державних музеїв, залучивши їх до самого процесу творення сучасного мистецтва. Було б добре, якби саме музеї активніше брали на себе функцію головного координатора мистецьких акцій. Це б забезпечило збереження творів для прийдешніх поколінь. Наше дослідження мало на меті тільки окреслити наявні проблеми і процеси. Вважаємо, що надалі потрібно:

- створити базу мистецьких акцій, які проводяться різними структурами, дати їм характеристику та доносити постійно оновлювану інформацію для художників;
- дослідити, скільки творів музеєфікують після проведення кожної такої акції, розробити умови, за яких мистецький твір стає власністю музею тощо.

Розв'язання цих проблем допоможе представити найкращі зразки художньої творчості наших сучасників у найкращих вітчизняних музеях для прийдешніх поколінь — як відображення сили і краси нашого непростого, але надзвичайно цікавого сьогодення.

Література

1. Музейна справа та музейна політика України ХХ ст.: Зб. наук. пр. / За ред. М. Р. Селівачова. — К., 2004.

Анотація. У статті розглядається вплив різноманітних мистецьких акцій (виставок, пленерів, симпозіумів, фестивалів) на формування музейних колекцій. Особливу увагу приділено вивченню історії становлення музеїв сучасного мистецтва в Україні як явища новітнього художнього життя. Аналіз мистецьких подій доводить, що вони є однією з найрезультативніших форм поповнення музейних колекцій творами сучасного мистецтва.

Ключові слова: музейні колекції, мистецькі акції, сучасне українське мистецтво.

Аннотация. В данном исследовании рассматривается влияние различных художественных акций (выставок, пленэров, симпозиумов, фестивалей) на формирование музейных коллекций. Особое внимание уделено изучению истории становления музеев современного искусства в Украине как явления современной художественной жизни. Анализ художественных событий доказывает, что они являются одной из самых результативных форм пополнения музейных коллекций произведениями современного искусства.

Ключевые слова: музейные коллекции, художественные акции, современное украинское искусство.

Summary. The study examines the influence of various artistic events (exhibitions, plein air, symposiums, festivals) on museum collections formation. Particular attention is paid to the history of modern art museums in Ukraine as a phenomenon of contemporary artistic life. Analysis of artistic events proves the author's thesis about the fact that they are one of most prolific forms for complying museum collections of contemporary art.

Keywords: museum collections, art events, Ukrainian contemporary art.